

Bezčasie

JONÁŠ JASEN

EPIZÓDY NIKDY
NENAPÍSANÝCH
ROMÁNOV

EUROPA

JONÁŠ JASEN

EUROPA

Jonáš Jasen *Bezčasie*

Copyright © Jonáš Jasen 2025

Redakčná úprava © Martin Plch 2025

Návrh prebalu a grafická úprava © Martin Vrabc 2025

Sadzba © Milan Beladič (www.beeandhoney.sk) 2025

Ako sedemdesiaty zväzok edície *Premena*
vydalo © Vydavateľstvo Európa, s.r.o. 2025

Prvé vydanie

www.vydavatelstvo-europa.sk

ISBN 978-80-8237-038-9

bee&honey
www.beeandhoney.com

BEZČASIE

EPIZÓDY NIKDY
NENAPÍSANÝCH
ROMÁNOV

edícia
PREMENA
zväzok 70

„Žádná epizoda není a priori odsouzena zůstat
navždy epizodou...“

Milan Kundera, Nesmrtelnost

OKAMIHY

Fotograf Jakub Kováč mal pocit, že sa mu po včerajšku zrútil svet a najradšej by sa s nikým nestretol. No už sa tomu nedalo vyhnúť, ich auto stálo pred domom. Musel vziať psa a ísť za nimi. Tmavovlasá, ako gulôčka okrúhla dievčina otvorila kufor auta, na ktorom prišli. Jednu polovicu úložného priestoru zaberala čierno-biela borderská kólia a druhú invalidný skladací vozík. Jej pes sa zhora díval na jeho psa, ktorý bol to isté plemeno, tá istá farebnosť, len o niečo menší. Miky a Rex boli bratia, ktorí sa po čase znovu stretli. Prvé mesiace života strávili kdesi v chlieve medzi prasatami. Našťastie, dve statočné panie z útulku ich vyslobodili za liter pálenky a približne po roku im našli lepších pánov. Jedným z nich bol Jakub Kováč a druhou táto dievčina zo susedného mestečka, o čom sa dozvedel len nedávno. Psí bratia k sebe priblížili čierne ňufáky. Pohnuté osudy s dobrou koncovkou. V tom momente aj zabudol na tú katastrofálnu stratu, ktorá ho včera takmer dorazila. Bol veľmi zvedavý, ako psí bratia na seba zareagujú, či sa vôbec budú poznať, a ak áno, či prejavia radosť. V prvom okamihu vyzerali zarazene, ale jeho Mikymu sa rozkmital chvost, čo bolo dobrým znamením. No žiadne väčšie emócie nenastali. Dokonca keď sa Miky prednými labkami oprel o spodný okraj kufra a strčil doň zvedavo hlavu, Rex ho zahnal výstražným zaštekáním.

„Pôjdete za mnou,“ pokynul Jakub Kováč dievčine.

Aj mládenček sediaci v aute ho počul a prikývol; pôsobil za volantom ako dieťa, taký bol štúply.

Cestou tam si Jakub Kováč znovu premietal včerajší čierny deň. Prišiel uťahaný a otrávený, lebo fotografoval skupinku politikov na billboardy; drezíroval ich celé hodiny – v saku, bez saka, s vyhrnutými rukávami, bez kravaty, aby vyzerali trochu ľudsky, čo je takmer nemožné. Ako portrétista mocichtivých mužov sa už celkom uchytil, dokonca ich v poslednom čase fotil častejšie než vyhľadované modelky túžiace vidieť sa za akúkoľvek cenu na obálke lesklého časopisu. Jeden z týchto panákov, ako ich nazýval, možno budúci premiér alebo

prezident, mu prezradil, že politika ho vôbec nebaví a že by sám radšej fotografoval modelky. Dvojnásobne sa pritom škeril, zrejme si myslel, že Jakub Kováč sa s každou vyspí. Nevedel by povedať, koho neznáša viac. No najväčšmi znechutený bol momentálne zo seba. Doviezol si po fotografovaní, na konci toho únavného dňa, veľký nákup, niekoľko plných igelitiek, všetko si vyložil von z auta, aby to naraz pobral do rúk, a ešte aj močiť mu bolo treba, tak sa s tým náhlil dovnútra. Doma, keď si už uľavil a nákupom naplnil chladničku, dokonca keď si zapálil na balkóne cigaretu, až vtedy pri prvom potiahnutí ho trklo, že si z auta nepriniesol svoj nový Hasselblad. Keď vzápätí trielil von, už ním prenikala zreteľná panická obava, že brašnu s drahým fotoaparátom nechal vyloženú pri aute. Tak veľmi si želal zbadáť, ako je položená na chodníku. Lenže novotou voňajúca taška tam nebola, ani v aute, ani pri ňom, ani na kapote, slovom nikde. Stačil okamih nepozornosti či zábudlivosti, a jeho nový, majstrovský Hasselblad bol nenávratne preč.

„Kurva!“ zreval vtedy Jakub Kováč na celú ulicu a bolo mu jedno, čo si kto pomyslí.

Ešte stále nechápe, ako sa mu to mohlo stať.

V spätnom zrkadle kontroloval, či idú za ním. Zastal na provizórnom parkovisku z betónových panelov, od ktorého viedla úzka asfaltová cesta medzi polia. Zaparkovali vedľa neho. Otvoril kufor a sledoval, ako dievčina robí to isté. Chytil remeň a Miky vyskočil von. Dievčina najprv vyložila z auta vozík a potlačila ho k dverám šoféra. Tie sa otvorili, no chvíľu sa nič nedialo. Dievčina medzitým pripla dlhú šnúru na obojok svojho Rexa. Z auta sa napokon vyklonila chlapčenská hlava jej priateľa s uľahnutými, svetlými vlasmi, za ňou sa vysunuli zakrpatené, vetcho ovisnuté nohy v priveľkých modrých teniskách a jeho ruky zároveň uchopili držadlá pristaveného vozíka. Jakub Kováč ho úkosom pozoroval, ako fotograf bol zvyknutý dívať sa na ľudí nenápadne. Drobný, chudučký mládenček sa iba na rukách ako opička prehupol na invalidný vozík a tvárou sa mu pritom mihla bolestná grimasa.

„Môžeme ísť, láska?“ spýtala sa ho dievčina.

Vybrali sa cestou vedúcou do polí, a keďže priestor pred nimi bol doďaleka ľudoprázdnny, psov pustili na voľno. Miky a Rex sa dali spočiatku do poklusu vedľa seba, o minútku sa však oddelili, akoby ich to prestalo baviť, potom sa zase podchvíľou zbíehali dohromady. Trojica sa voľným tempom uberala za nimi. Jakub Kováč kráčal pomalšie než zvyčajne s ohľadom na mládenčeka, ktorý ručne poháňal kolesá invalidného vozíka. Netrvalo dlho a začali si zverovať zážitky a vymieňať skúsenosti so psami. Okamžite narazili na veľa podobností. Aj ich Rex sa spočiatku veľmi ľakal a hlavne mal strach zo všetkého, čo pripomínalo palicu. Bolo jasné, že tých dvoch psíkov niekto týral, ale to bola našťastie minulosť, ktorú už postupne prekonávali.

„Vládzeš?“ spýtal sa Jakub Kováč ohľaduplne chlapca na vozíku, keď už uplynula dobrá štvrt'hodina; hneď od začiatku si tykali, hoci Jakub bol od nich podstatne starší.

„V pohode,“ odvetil mládenček a znelo to úprimne.

Uvedomil si, že pohyb na vozíku musí byť preňho každodennou rutinou, a preto, hoci vyzeral aj od pása hore veľmi krehko, musel mať v rukách silu a výdrž.

„Pri tom obhorenom strome by sme sa mohli otočiť.“ Jakub Kováč ukázal na čierne pahýle bez listov. „Za ním je už skládka odpadu.“

Súhlasili a pri strome sa otočili naspäť.

„V lete tu bol požiar, zhorelo obilné pole,“ povedal im len tak pre zaujímavosť. „Všetko tu bolo spálené, aj stromy a kríky okolo.“

Niečo o tom počuli, no netušili, že to bolo práve tu, pretože pole sa už stihlo pokryť nízkym zeleným porastom. V tom momente Miky vystrelil ako šíp, letel vpred tesne nad zemou, náhle zabrzdil a ako posadnutý začal behať do kruhu – potom sa zvrtol, uháňal naspäť a kľučkoval pritom zo strany na stranu ako lyžiar cez slalomové bránky. Vtedy sa už k nemu pridal aj Rex. Uveličene ich sledovali, konečne sa zdalo, že súrodenci sa spolu radostne hrajú. Záver tej naháňačky si Jakub Kováč nakrútil na mobil. Urobil aj pár snímok, ako psy na

seba skáču, ako sa pasujú. Bolo dobré popoludňajšie svetlo, číre a zároveň jemne podmračené. V nestráženom okamihu cvakol aj tých dvoch – *dievčina je starostlivo sklonená zozadu k priateľovi, akoby mu niečo naprávala, mládenček trochu nahnutý dopredu oboma rukami hladí psa, oči má sklopené k nemu, takže vyzerajú privreté, a ústa má pootvorené v súcitnom poloúsmeve, v ktorom je aj štipka akéhosi trpiteľstva.* Keď si tú fotku Jakub Kováč doma v kľude prezeral, zistil, že na nej zachytil čosi mimoriadne, akoby zreťazenie citu medzi obéznu dievčinou, jej invalidným priateľom a psíkom z útulku.

„Zvládneš, láska?“ spýtala sa dievčina svojho priateľa, keď zbadala pred vozíkom diery a za ňou ešte hrbol’.

„V pohode.“ Mládenček trochu viac zabral a na tvári sa mu zase mihla bolestivá grimasa.

Napriek tomu však pohoda a pokoj boli to, čo z tohto zvláštneho páru na Jakuba Kováča vyžarovalo. Možno preto sa mu zažiadalo, aby ich stretnutie pokračovalo. Pozval ich do cukrárne. Psy pri nich spokojne ležali, s hlavami pod stolom. Všetci traja si dali kávu a krémeš. Jakub sa dozvedel, že dievčina študuje kynológiu na strednej škole a chce si v budúcnosti otvoriť salón pre psov a že mládenček pracuje v supermarkete pri pokladni, no tiež má svoj sen.

„Chcem byť úradný prekladateľ.“

„Úradný?“ Jakuba Kováča prekvapilo, že použil takýto špeciálny termín. „Z akého jazyka?“

„Z ruštiny.“

To ho tiež udivilo, čakal by hocijaký iný jazyk.

Čašník im priniesol zákusky a boli obrovské. Dievčina sa chtivo chopila malej vidličky, bolo zrejmé, že bytostne miluje sladké.

„Môžeš?“ vystríhal ju opatrne priateľ a zrak upieral na kopec šľahačky na zákusku.

„Jeden môžem.“

„Ved’ sme prešli riadny kus peši,“ pokúsil sa Jakub Kováč obéznu dievčinu podporiť.

„Nie kvôli váhe,“ namietla. „Zo sladkého mám ekzém.“

„Na ekzémy je dobrá masť z marihuany,“ poradil jej Jakub Kováč spontánne, no vzápätí sa zháčil a bol rád, že sa ho ne-
spýtala, kde by takú masť mohla zohnať.

Po milovaní s Petrou, oddychujúc v prítomí jej spálne, ešte v akomsi slastnom útlme, sa Jakub Kováč rozrozprával o stretnutí Míkyho s jeho bratom Rexom a o svojom stretnutí s guľatučkou dievčinou a jej priateľom na vozíku. No zdalo sa mu, že Petra ho nevníma. Chápal to.

„Hovorila si s Filipom? Ako to znáša?“

„Zvyká si.“

„Čo advokát?“

„Podá žiadosť o prepustenie. Myslí si, že máme šancu.“

Petra sa podvihla na lakti a smutnú tvár si oprela do dlane. Jej syn Filip bol už niekoľko mesiacov vo väzbe. Obvinili ho z výroby a dilerstva drog. U babky na dvore chlapec pestoval niekoľko koreňov marihuany, sušil ju a, samozrejme, mal ju aj na fajčenie, no predovšetkým vyrábala z nej liečivé masti. Také, čo vraj pomáhajú proti ekzémom. Petra vstala a nahá sa postavila pred vysoké zrkadlo. Premeriavala sa zboku, kriticky si priložila dlaň k mierne vypučnému bruchu.

„Som tučná.“

„Si krásna.“

Petra bola kedysi modelka, no ešte stále mala závideniahodnú postavu a na to, že mala už štyridsať preč, vyzerala mládo.

„Odložme to moje fotenie o týždeň,“ navrhla.

„Musíme to odložiť,“ súhlasil Jakub Kováč a uvedomil si, že jej vôbec nepovedal o stratenom ateliérovom fotoaparáte, o svojom úchvatnom Hasselblade; po stretnutí s tými dvomi akoby sa mu to vyparilo z hlavy.

„Prečo?“ spýtala sa podozrievavo.

„Ukradli mi nový foťák,“ oznámil jej celkom pokojne.

„Ukradli?“ zhrozila sa. „Ako?“

„Mojou vinou.“

Petra pozorne počúvala, keď jej popisoval, ako si to spôsobil; vedela, čo ten fotoaparát preňho znamená, aj to, aký bol drahý. A doňho sa znovu vracalo rozrušenie a sebaľútosť.

„Kúpiš si nový?“

Hodnú chvíľu neodpovedal. „Neviem.“

Pochybovačne naňho pozrela. Jakub Kováč sa natiahol za mobilom a vyhládal v ňom obrázok z prechádzky, na ktorom mládenček na vozíku hladí za ušami psa a zozadu sa k nemu skláňa jeho priateľka. Ukázal jej ho. Petra si prstami fotku zväčšila, priblížila si hlavne toho chlapca, jeho bledučkú tvár so súcitným a možno aj bolestným úsmevom a privretými očami.

„Vyzerá ako anjel.“

„Že?“ Jakub Kováč s jej postrehom súhlasil.

„Prečo je na vozíku?“

„Neviem. Nechcel som sa ho pýtať, možno sa tak narodil.“

„To sú osudy,“ povzdychla si Petra.

„Dávno som nestretol takých...“ sekundu premýšľal, aké slovo by mal použiť. „Taký oddaný pár.“

Petra opäť zosmutnela. Jakub Kováč si bol istý, že v tej chvíli myslí na Filipa, na syna, ktorý trčí vo väzbe a hrozí mu dlhoročný trest za pár koreňov marihuany.

„Mám chuť fotiť,“ oznámil jej ledabolo už pri obúvaní, keď od nej odchádzal.

Petra sa nechápavo uškrnula. „Ved' fotíš.“

„Nemyslím v ateliéri.“ Jakub Kováč si otvoril dvere a vyšiel na chodbu. „Mám chuť fotiť s obyčajnou zrkadlovkou. Ľudí, krajinu, zákutia...“ vysvetľoval jej napochytro.

Niekde v dome sa ozývala zmes detských hlasov; vzápätí buchli dvere a hlasy stíchli.

Privolal si výt'ah. „Budem chytať okamihy.“

Petra si poriadne stiahla pásik na krátkom župane, aby sa jej náhodou neroztvoril; nezdalo sa, že by jeho umeleckému predsavzatiu prikladala väčší význam. Jakub Kováč stisol pery do odhodlaného úsmevu, akoby jej miesto pozdravu chcel povedať – azda to ešte dokážem.

O KRÁSE

Film plynie pomaly, epicky, anatólska krajina v širokých záberoch sa spočiatku zdá jeho hlavnou hrdinkou. Zvlnenou, rozľahlou stepou prechádzajú tri autá. Vezie sa v nich skupina mužov, ktorí hľadajú miesto, kde bola zakopaná obeť vraždy. Tí muži vedú medzi sebou banálne reči, o jogurtoch a o fajčení; hľadanie mŕtvoly je pre nich nepríjemná rutina, o to väčšmi, že sa im nedarí nájsť miesto, kde ju vrahovia zakopali. Z tejto všednosti sa nebadane vynárajú jednotlivé povahy a charaktery – doktor, vyšetrovateľ, prokurátor a ich pomocníci. Dvaja spútaní zločinci celý čas mlčia. Keď sa zotmie, muži si musia urobiť prestávku a prenocovať v chudobnej dedinskej usadlosti. Film trvá už hodinu a nič dramatické sa zatiaľ neudialo, aj moja pozornosť začala postupne poľavovať. A vtom to prišlo. Unavení, neoholení muži driemu v potemnenej miestnosti a náhle, jeden po druhom pohliadnu na úchvatnú dievčenskú tvár. Zjaví sa nad nimi ako anjel krásy a čistoty v zlatistom svetle petrolejovej lampy, ktorú dievčina nesie pred sebou na podnose spolu s tradičnými pohárikmi čaju. Každý z tých mužov užasne na svoj spôsob a jeden z nich, vrah s putami na rukách, ten sa neubráni plaču z nečakanej krásy a nevinnosti, ktorá sa k nemu sklonila. Možno v tomto okamihu konfrontácie s krásou oľutuje obľudnosť svojho činu. Som tiež zasiahnutý. Zdá sa mi, že som sa ako divák stal svedkom zázraku. Chvíľku predtým ma už omínala nuda a zrazu som uchvátený a očami prilepený k veľkej obrazovke. Realita prešla do mágie, iba hrou svetla a pohľadov, úsporných pohybov, zvonka doliehajúcich závanov vetra a cvrlikania cikád. Cítil som sa ako jeden z tých mužov vo filme, na ktorý som sa práve díval.

Tú scénu som si púšťal opakovane. Po druhý raz už na mňa nepôsobila tak magicky, no stále som bol fascinovaný jej prostotou a spôsobom, akým bol dosiahnutý očarujúci účinok. Modravé svetlo noci, muž vo svetri bdie, je sám so svojimi myšlienkami. Na zavŕzganie dverí dvihne hlavu. Dvere sa pootvoria, do temna za nimi sa vkradne najprv zlatistý jas,

ktorý silnie, na stene sa zjaví tieň tácky s pohárikmi a následne samotná tácka, na ktorej čnie petrolejová lampa s okrúhlym zrkadlom – to ona osvetľuje priestor, potom prídu ruky, ktoré ju držia, a predovšetkým tvár dievčaťa, ktoré vstupuje. Vlasy má prekryté šatkou, takže vidíme iba jej anjelsky nádhernú tvár so sklopeným zrakom. Vojde a kratučkým pohľadom zmeria miestnosť. Muž vo svetri na ňu pozrie a je uchvátený jej zjavom, akoby zarazený tou prirodzenou krásou. Dievča zastane pred ním a bez slov mu ponúkne čaj, je sústredené iba na to, aby ho úctivo obslúžilo, k vlastnej kráse je ľahostajné. Muž si vezme pohárik s čajom a pohľady sa im na okamih stretnú. V tom momente si dievča uvedomí, čo je prítomné v jeho pohľade, a cudne sklopí zrak. Popritom môžeme počuť, ako zvonka doliehajú sústavné závany vetra, cikády a občas štekot psa. Dievča sa skloní s táckou k ďalšiemu, o niečo staršiemu mužovi v košeli a oblekovej veste, ktorý drieme s hlavou opretou o stenu. Jas lampy a hrkot pohárikov ho preberie. Dvihne ťažké viečka, pozrie hore, zbadá dievča a vyzerá, akoby vôbec nechápal, kde sa nachádza a koho to vidí nad sebou. Vzápätí si všimne, že mladší kolega ho sleduje. Nadvihne sa, spamätá sa, vezme si čaj a poďakuje. V tvári má previnilý výraz, akoby ho pristihli pri nepatričnej slabosti. Lampa vrhá na stenu tieň dievčiny, jej veľkú siluetu. Skláňa sa k ďalšiemu mužovi, ten má tvár tučnučkú, prostoduchú, aj on je zmätený z jej prítomnosti a možno sa aj preľakol. Nastaví ruky, ktoré má v zápästiach spútané, a dievča mu do nich vloží – nie čaj, ale plechovku koly. Dievča sa napokon zohne k štvrtému mužovi, mladíkovi s dlhšími, zvlnenými vlasmi a tmavými očami, ktorý nespí, je však hlboko ponorený do svojich pochmúrnych úvah. Teraz podvihne chudú, zarastenú tvár so škrabancami na nose, prižmúri oči, tiež nemôže uveriť tomu, čo vidí. V krotkom pohľade dievčaťa je bázeň aj osudovosť. Tmavý muž k nej vyvracia chudú tvár, jeho dlhý pohľad je prosebný, úpenlivý, skrivia sa mu pery. Je to ten, ktorý vraždil. Spútanými rukami si vezme od nej pohárik s čajom. Uprene ho pozoruje muž vo svetri, ktorý pochopí, čo sa deje, sklopí oči a skloní hlavu. Ten dlhovlasý mladík so zmučenou tvárou sa ticho rozplače, prehĺta vzlyky,

no aj tak sa z neho nezastaviteľne derú. Dievča s táckou sa už vzpriamilo a obracia sa na odchod. Vidíme ju čiastočne zozadu aj zošikma, nad osvetleným lícom sa jej kolíše maličká náušnica ako medovožantárová kvapka. Zrazu ešte ponúka čaj ďalšiemu mužovi, ktorý sedí pod oknom. Ten si berie pohárik akoby nič, on vôbec nie je vyrušený jej pôvabom, akoby sa ho takéto veci vonkoncom netýkali. Zato predtým vzlykajúci mladík naňho upiera užasnutý, neveriaci pohľad, akoby videl čosi nadprirodzené, od údivu aj pootvorí ústa, vysloví jeho meno a následne sa ho spýta, či nie je mŕtvy. No muž pri okne ho vôbec nevníma a pokojne si mieša čaj lyžičkou; vonku zavýje pes, až toto upúta jeho pozornosť, pohliadne k oknu, keď vtom sa mu začne ťažko dýchať, nemôže polapiť dych a rukou sa začne chytať za hrdlo. Mladík so škrabancami na nose naňho civie s nechápavým úškrnom a počuje chrčanie človeka, ktorý sa dusí. Tento snový výjav preruší nahlas vyslovené meno. Nad spútaným mladým mužom stojí prísny policajt, zvýšeným hlasom ešte raz zopakuje jeho meno a nahnevane ho karhá.

Našiel som si dokument o nakrúcaní tohto filmu. Sčasti je v ňom zachytené aj nakrúcanie scény s dievčaťom, ktoré ponúka čaj a peknú tvár má osvetlenú lampou, takže vyzerá ako svätý obrázok. Dvaja muži sedia pri kamere, za nimi režisér, ktorý kontroluje scénu na malom monitore, a úplne na kraji pospáva ďalší muž – ako som zistil, ten spiaci je scenárista. Z toho je tiež zrejmé, že táto sekvencia sa nakrúcala v noci. Do dverí vchádza herečka, dievča s táckou a lampou, robí opatrné krôčiky, skláňa sa k objektívu kamery. V dokumentárnom zábere vidno celú jej postavu a takto v celku dievčina vyzerá bežne, až civilne. Režisér jej káže, aby hlavu sklonila nižšie. Postupne pridáva ďalšie pokyny, napríklad, že každý jej krok musí byť váhavý. Záber opakujú. Herečka s čajom a lampou opäť vstupuje. Stále to však nie je ono. Teraz jej režisér radí, aby mala hlavu vyššie a pohľad upretý nadol. Je neoholený, podobne ako jeho filmové postavy. Radí sa s mužmi pri kamere, prečo sa im nepodaril ostrý záber. A idú ešte raz. Kameraman hovorí, že boli neostří, keď snímali čaj a lampu. Režisér mu prízvukuje, aby sa sústredil na tvár dievčaťa. Jeho

pripomienky sú tiché, pokojné a napriek opakovaniam záberu nebadat' na pl'aci žiadnu nervozitu. Scenárista stále pospáva. Ostatní znovu scénu skúšajú, radia sa, kedy prejsť v zábere z čajových pohárikov na tvár dievčaťa. A dievčina, zjavne začínajúca herečka, napriek tomu, že neustále dostáva rady, nepovie nič, celý čas mlčí, zdá sa, že aj v skutočnosti je hanblivá. Režisér ju požiada, aby tácku držala nižšie a pozerala sa do zeme a menej na ľudí, akoby sa bála mať s nimi očný kontakt. Kameraman tvrdí, že to nedáva žiadny zmysel. Režisér opo- nuje, že to potrebuje viac variantov, je naďalej neuveriteľne trepzlivý a sústredený. Potom dáva pokyny prešedivenému hercovi, ktorý hrá staršieho muža v oblekovej veste opretého hlavou o stenu, pokľakne si k nemu a vysvetľuje mu:

„Si napoly zobudený, keď ti svetlo zasiahne tvár, otvoríš oči, vidíš krásne dievča obklopené svetlom. Najprv si myslíš, že je to sen, možno tvoja bývalá manželka, ako keby to všetko bol sen, až náhle si to uvedomíš, odrazu, a v pohľade musíš mať údiv.“

Herec prikyvuje.

Režisér zopakuje, skôr pre seba než pre ostatných: „Bude- me robiť rôzne pokusy, nie som si istý, ktorý bude najlepší.“

Vo filme je ešte iný, očarujúci záber, tiež nočný, ktorý mi utkvel v pamäti. Jeden z mužov, ktorí v nočnej krajine hľada- jú zakopanú mŕtvolu, si chce odtrhnúť jablko z plánky, via- cero plodov pritom z nej spadne a kotúľajú sa dolu svahom. Kamera sleduje jablko, ktoré nadskakuje ako malá lopta, jeho kotúľanie sa zrýchľuje, zletí do potoka, pretáča sa na hladine a zároveň ho pomalý prúd unáša. Pohyb jablka je kostrbatý, občas narazí na prekážku pod hladinou, voda žblnkoce, muži kdesi hore sa zhovárajú, v potoku sú aj iné jablká, ktoré uviazli pri brehu, a toto jablko sa nakoniec zastaví nad kaskádou ma- lých balvanov, kde spočinie v labilnej rovnováhe. Čítal som, že táto poetická epizóda bola nakrútená nezamýšľane, úplne náhodou. Verím tomu. Vždy je veľa možností. Krása je tam, kde sú oči pripravené.